

LLUÍS PASQUAL, DIRECTOR DEL CENTRO DRAMÁTICO NACIONAL

Una autoanàlisi en clau poètica

Codirector del Teatre d'Europa amb Giorgio Strehler i director del Centro Dramático Nacional, a més de fundador del Teatre Lliure, Lluís Pasqual és un dels directors teatrals de major prestigi a Europa. Ara ha estat a València per posar a punt la presentació d'«El Público».

Júlio A. Mánez

—**E**l Público és una obra enlluernadora, plena de suggeriments i metàfores, d'imatges i d'interrogacions. M'agradaria saber com et trobes amb aquest text, i si llegeixes Lorca habitualment.

—Lorca m'ha interessat molt, per descomptat. Primer, com tot el món, vaig conèixer el Lorca d'arrel, més popular, més agrícola, més com de tragèdia rural. És el Lorca del *Romancero Gitano*, el Lorca més colorista. Després, em vaig interessar pel que es diu l'altre Lorca, sobretot el de *Poeta en Nueva York*. Quan va eixir *El Público*, em va fascinar de seguida, i vaig tenir la seguretat que muntaria aquest text. No sabia quan, i de fet

aquest muntatge es va ajornar una i altra vegada sense que aquestes raons meues foren del tot clares.

Finalment, un decideix no que no estiga preparat per fer-ho, sinó que té tantes ganes de fer-ho que no pot resistir-ho més, com una cassola que de sobte fa saltar la tapa. Després de molts mesos de treball dedicat a Lorca, el muntatge es va estrenar l'any 86, a Milà. Al Centro Dramático, a Madrid, s'estrenà envoltat per diverses activitats dedicades a la vida i obra de Lorca, i per cinc breus muntatges sobre textos d'ell.

—*Em sembla un text molt difícil de muntar. Té una potència enorme, una evident tensió dramàtica, però també una acumulació de suggeriments de tanta envergadura política que sembla problemàtic situar-se, des del*

teatre, a aquesta altura, a aquest nivell.

—No, evidentment sempre es pensa que no s'està a l'altura, clar. Amb *El Público* sempre hi ha una última contradicció, i és que un no sap segur si l'ha de muntar o no, com passa amb algunes partitures, la perfecció de les quals corre el perill de ser malmesa quan s'executen. És el que passa amb *El Público*: és tan misteriós, tan profund, que sempre creus que et quedaràs amb la part més superficial. Jo no sé fins on he arribat amb *El Público*, i a més no sóc qui per dir-ho.

D'altra banda, el fet que siga un text un tant estrany, no vol dir que estiga desproveït de teatralitat. Pense que Lorca és un gran home de teatre, i per tant hi ha una sèrie d'imatges, de colors, de tensió entre les escenes, de sons, de paraules...

És un precursor de molts moviments, d'enormes fenòmens teatrals que vindran després, i crec que es pot intuir Beckett i Genet en molts passatges del text. És ple de teatre. Un estira d'alguns fils i descobreix un munt de coses que, naturalment, no tenen una única manera de fer-se, i aleshores hi ha el risc, que cal assumir, de la pròpia interpretació, de la pròpia versió.

—*¿Ara la muntaries igual?*

—*¿Ara? ¿Després d'any i mig? Crec que no, però tampoc seria capaç de fer-ho d'una altra manera. Hauria d'esperar un d'aquests cicles que diuen que té el ser humà de regeneració de cèl·lules. Sí, hauria d'esperar.*

—*Si aquest muntatge d'El Público el poguera veure Lorca, ¿què en pensaria?*

—Jo m'aterriria si Lorca el poguera veure.

—*¿Et faria vergonya?*

—Home, sí. Em faria vergonya perquè no sé què li semblaria a Lorca aquest espectacle. Pense que Lorca escriuria ara... No sé si pot escriure una peça més terrible i alhora més avançada, més moderna des del punt de vista formal que *El Público*... No sé què passaria, segurament el muntaria ell mateix.

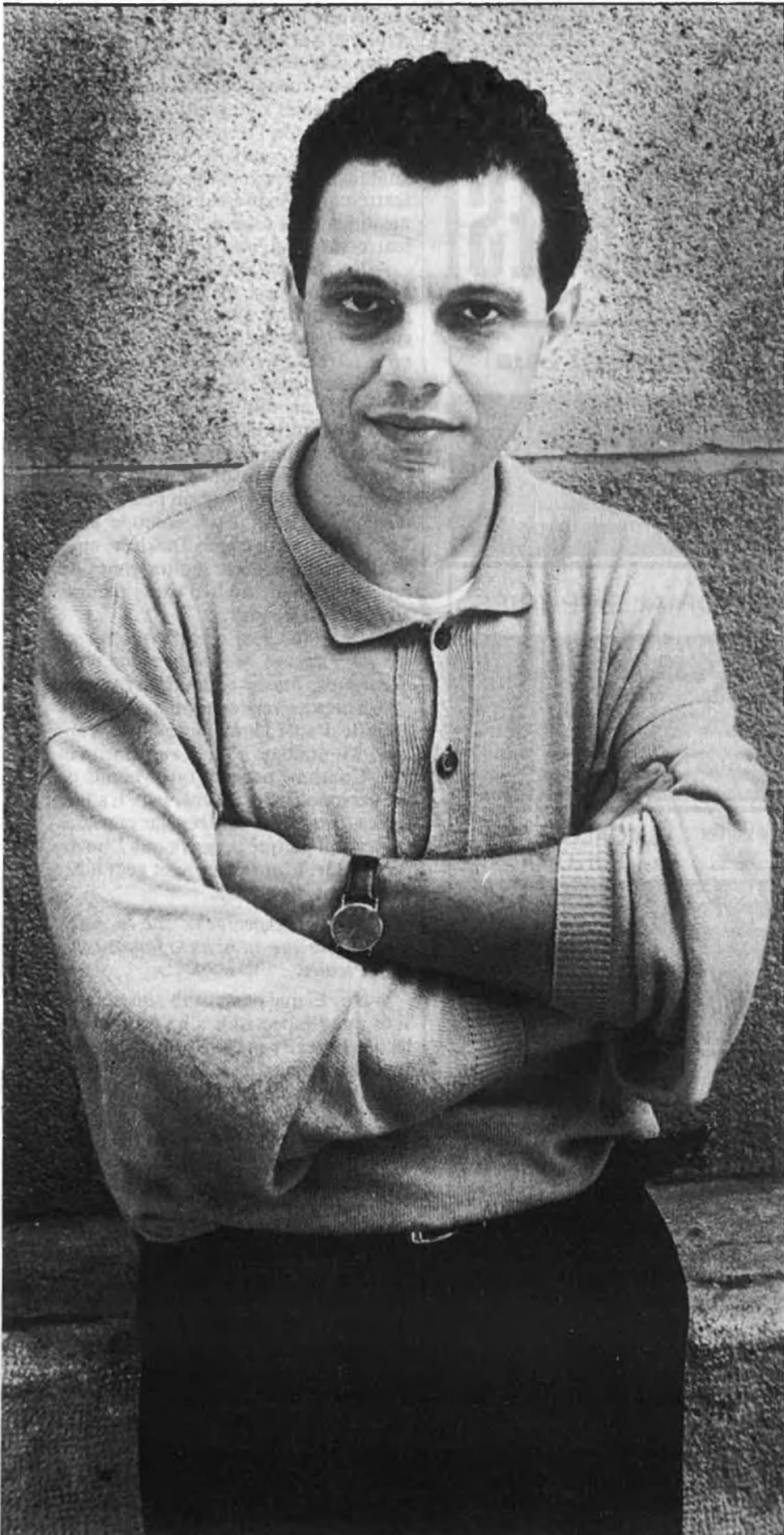
—*Malgrat que el text s'ha conegut molt recentment, El Público pertany als anys 30, és a dir, unes certes condicions històriques, un apogeu de les avantguardes, la vella qüestió del surrealisme... ¿Com ha afectat al text el pas del temps? ¿La successió d'avantguardes té res a veure amb la teua proposta de muntatge?*

—Jo no crec que *El Público* siga un text surrealista. I, en tot cas, no és únicament això. És evident que està escrit en un moment en què Lorca està influït per un corrent estètic, etc. Però és la part superficial de l'assumpte. Lorca tria, o s'acomoda a una certa estètica, per dir coses més profundes i per passar per damunt de les modes. *El Público* és molt més verdader, molt més verídic. És com un periscopí cap a l'interior d'un mateix. És cert que conté imatges que pertanyen a una certa estètica: l'arlequí, la lluna, amb totes les seues referències. Però és molt més bèstia. Pertany al món de la pulsio, de la febre, dels somnis, al món del vòmit que s'introdueix els dits a la gola per treure les capes i màscares de la intimitat del ser humà. És com una autoanàlisi en clau poètica, resultat d'una profunda confrontació amb si mateix. I això forma part de qualsevol estètica, no només del surrealisme.

—*El Público és difícil de llegir: proliferació de claus, imatges enlluernadores però també d'un obscur significat. Supose que pensar en la posada en escena haurà de ser tot un sofriment.*

Lluís Pasqual, davant el teatre Principal de València.

¿Com passes del text a la imaginació escènica?

—Doncs no ho sé. No hi ha un mètode, no hi ha una fórmula. I encara menys amb *El Público*. El que puc dir és, en primer lloc, que cal perdre la por a la concreció. Les imatges que un llegeix, els ecos que un troba en les paraules escrites, resulta que tot això després ho ha de dir un actor que, com dic moltes vegades, té el propi carnet d'identitat, algú concret, amb veu, color de cabells, mida, ulls...

—... algú que no és Lorca, que no ets tu...

—... Sí, sobretot que ja no són les seues paraules, perquè s'ha fet físic. S'ha de perdre la por que siga així. Després hem intentat entrar en una espècie de temperatura col·lectiva, posar-se a punt per... El text té una coherència, la seua pròpia. El que passa és que no és una coherència lògica, ni narrativa. Però sí que en té una, de poètica. Aleshores, t'has d'endinsar en aquest món que proposa el text. Durant els dos mesos i mig d'assaig foren una mena d'obsessió en què es va arribar a crear una clau comuna per tal d'entendre els personatges, a partir del comportament estètic, de la seua visualització, partint sempre dels suggeriments de la paraula de Lorca, perquè quan entrara finalment la paraula es donara una coherència poètica... Tot això passa en la ment d'un personatge que és el director d'escena, que és el que fa Alfredo Alcón. La seua comesa no és tant representar Lorca com representar la imatge que tenim de Lorca per la seua poesia, el que un s'imagina que hauria de ser un actor amb una temperatura poètica molt forta. Jo crec que Alcon ho és.

—Moltes vegades m'he preguntat fins on podria haver arribat Lorca si haguera viscut uns anys més, sobretot si considerem el caràcter de les últimes produccions. Una consideració d'aquesta mena, ¿està integrada d'alguna manera en el teu muntatge o en les teues preocupacions lorquianes?

—Bé, el que Lorca podria haver fet és, evidentment, una cosa que no sabem. Sempre s'ha dit que si Mozart haguera viscut deu anys més, hauria acabat amb la història de la música. Però no fou així, no els va viure. Lorca tampoc no va viure més temps. Segurament hauria acabat amb la història del teatre, o potser hauria deixat de produir.

Ara, jo crec que *El Público* pot parlar a la gent d'avui dia. Pense que és una estètica que no està superada, com a tal estètica, dins del teatre. Pense

Primavera

NOVETATS en LLIBRES

edicions 62 s/a

LA NIT SAGRADA

Tahar Ben Jelloun
Premi Goncourt, 1987.
El Balanci, 209. 160 pàgines.

La història d'un ser lliure que difícilment pot encaixar en una societat patriarcal i tancada. Un llibre que és el millor testimoni de la nova narrativa àrab.

Editorial Laia

SI-PUGES AL SAGARMATHA

Josep Francesc Delgado
Col·lecció El nus, 184 pàgines.

Les aventures de l'expedició catalana a L'Everest.
Premi Joaquim Ruyra 1988.

Edicions BROMERA

L'ESCARABAT D'OR

Edgar Allan Poe
Col·lecció A la lluna de València, 6.

Un estrany escarabat i un mapa amb un misteriós missatge en clau. Un dels millors relatats de Poe.

EDITORIAL EMPÚRIES

BOTXENSKI I COMPANYIA

Josep Maria Fonalleras
Col·lecció narrativa/Empúries.

La revelació literària de l'any: Un escriptor jove amb un sentit surrealista de l'humor, una llengua esplèndida i un gran talent narratiu.

GREGAL LLIBRES consorci d'editors valencians s.a.

TRAPELLERIES GALACTIQUES

Josep Masats
Gregal Juvenil, núm. 22.

On explique el que va passar a la meua esbojarrada classe, la nit que, en comptes de veure el Halley, vam veure una misteriosa nau de l'espai que potser duia una pila d'extraterrestres ben galdosos.

LA GALERA, S. A., EDITORIAL

LES ALES ROGES

Miquel Rayó i Ferrer
Col·lecció Els Grumets de la Galera.
Premi Josep-M. Folch i Torres 1987.
Presentació: Xavier Pastor, president de Greenpeace, Espanya.

Il·lustracions d'Ismael Balanyà.

EDITORIAL TRES I QUATRE

ALDEBARAN

Josep Franco
La Unitat, 124.

Uns fets històrics, convertits en literatura a base d'imaginació i amb una gran expressivitat verbal.

curial

EL BRUC

Josep Feliu i Codina
Biblioteca Popular Curial, 9.

Novel·la de la Guerra del Francès.

ENCICLOPÈDIA CATALANA

DICCIONARI JURÍDIC CATALÀ

Un volum de 14 x 21, 480 pàgines

De venda a llibreries.
«Els diccionaris de l'Enciclopèdia».

Pleniluni/Ciència-Ficció

NEUROMÀNTIC

William Gibson
Traducció de Joan Fontcuberta.
Il·lustracions de Francesc Ruestes.
Col·lecció «2001», 17, 296 pàgines.

La novetat més esperada. El llibre que ha revolucionat el gènere de la ciència-ficció.

també que no es tracta que hi haja un retorn al surrealisme, perquè això ja forma part de tots nosaltres, com passa amb el romanticisme o amb el barroc. Els temes que planteja Lorca en *El Público* són l'amor entre dos sers, de qualsevol condició, definició o sexualitat: l'atracció entre dos sers, i el teatre com a expressió absoluta de la mentida d'una societat i la recerca d'un teatre més autèntic i més verdader.

—Recentment has muntat una versió de Julio César, de Shakespeare. En principi, podria dir-se que és un text contrari totalment al d'*El Público*. ¿En quin terreny et trobes més de gust?

—Això depèn del moment. A més, quan es fa un muntatge per segona vegada d'un autor, com és el cas de Shakespeare, doncs ja tens un cert coneixement de la seua obra, de l'autor... La veritat és que no sé on puc trobar-me més de gust. Estic còmode amb Lorca, però també amb Txèkhov, amb Shakespeare. I sense moltes ganes de repetir autors, sinó d'experimentar amb altres de nous.

—De Julio César s'ha dit que la versió de Vázquez Montalbán era molt domèstica, massa arran de terra...

—Totes les versions són particulars. Jo estic d'acord amb la versió de Vázquez Montalbán: jo li la vaig encarregar. Continue pensant que Manuel és la persona més adient per traduir aquest text. Jo el vaig retallar considerablement perquè pensava que s'havia de retallar. L'obra ha tingut gent a favor i gent en contra.

—Amb els espectacles que tu muntaves, sembla que no hi ha la famosa crisi del teatre...

—No. El que passa amb aquesta crisi és que l'espectador s'ha fet més selectiu. El teatre és cada vegada més un fet extraordinari en la vida domèstica. Des del moment en què per vint duros pots llogar una pel·lícula de Huston, Hitchcock o Visconti, veure-la en casa i fer altres coses, això és el progrés, si és que tal cosa existeix. El teatre ha de cobrir altres necessitats. És un fenomen complex, i el que fa la gent és seleccionar el que vol veure. Per això cada vegada és més difícil fer teatre, però també, quan compensa, compensa tant els que el fem com els espectadors.

—¿Tens previst fer algun altre muntatge ben aviat?

—No, de moment vull descansar. És a dir, tinc de programar la temporada pròxima del Centro Dramático Nacional. Fins l'any que ve no muntaré res; en aquest sentit vull descansar i reflexionar. □